

Det indre og det ydre trosliv i islam og kristendom

af stiftspræst, dr.theol. Lissi Rasmussen

Det siges ofte, at islam er en *ydre* religion, mens kristendommen er *indre*. På den ene side hævder muslimer, at kristne ikke tager deres egen religion alvorligt, eller i bedste fald kun praktiserer den et par timer om søndagen. Resten af tiden lever de ikke med deres tro. Den kan ikke ses. På den anden side hævder en del kristne, at muslimer generelt tager deres religion meget alvorligt. De kommer i moskéen, beder fem gange om dagen, faster, spiser ikke svinekød, og kvinderne går med tørklæde. Deres religion er synlig i det offentlige rum. Nogle beundrer denne synlighed og mener, at vi som kristne kan lære af muslimers seriøsitet, mens andre provokeres af den og ville foretrække en verdsliggørelse af muslimer, der henviser islam til privatlivets sfære. I hvert fald bør religion og politik holdes adskilt.

Verdsliggjorte kristne og muslimer

Denne opfattelse på begge sider er både rigtig og forkert. *Den er forkert*, fordi den er forenklet og generaliserende. Der er måske 10-15% af de 170.000, vi kalder muslimer i Danmark, der tager deres tro så alvorligt at den får et ydre udtryk i bøn, familieliv, spisevaner, påklædning etc. Resten er stort set ligeså verdsliggjort som hovedparten af folkekirkemedlemmer. Men det er lettere at få øje på de kvinder, der tilhører de 10-15% end på dem, der ikke bærer tørklæde, men alligevel betragter sig som muslimer. Dertil kommer, at mange (især unge) muslimer, også blandt de 10-15%, lægger mere vægt på det indre trosliv, hengivelsen til Gud end på de ydre udtryk, islams regler baseret på Koranen og traditionen om Muhammads udsagn og liv (ahadith). Nogle mener endog, at de ydre udtryk har fået en anden betydning i den aktuelle danske virkelighed, end de havde i Arabien på Muhammads tid. Der må skelnes mellem religion og kultur.

Anvendelse af symboler

Der er også kristne, der lever med deres tro i dagligdagen, som beder dagligt, læser i Bibelen osv. Nogle af de gamle ydre tegn og symboler anvendes da også i stigende omfang, f.eks. korstegning i forbindelse med ritualer, ikoner og krucifikser i hjemmene, korset som smykke osv. Forleden kom jeg ind på den lokale café og blev overrasket over at finde, ikke blot et enkelt krucifiks på væggen, men mindst ti store og mindre trækors fordelt over hele caféen, som kun udgør ét lokale. Det var ikke kors bestående af to tværbjælker, men egentlige krucifikser med den lidende Kristus i stort format. Jeg tænkte straks, at dette ville have skræmt kunderne væk for blot 5 år siden, men der var ingen der tilsyneladende tog særlig notits af de kristne symboler, som ellers var svære at overse. Da jeg spurgte servitricen i caféen, om der ikke havde været

modstand mod udsmykningen, blandt ansatte og kunder, svarede hun benægtende. Da jeg gik derfra, tænkte jeg ved mig selv: hvem siger, at kristendommen ikke er synlig i Danmark? Muslimer anvender derimod så godt som ikke symboler, sådan som kristne forstår dem. Halvmånen, som er et gammelt byzantinsk symbol uden nogen religiøs betydning, spiller ikke nogen nævneværdig rolle for de fleste muslimer.

Det ydre som udtryk for ihukommelse af Gud

Det rigtige i opfattelsen er, at islam i særlig grad understreger enheden mellem det indre og det ydre trosliv. Den indre fromhed er indeholdt i den ydre form. De fem søjler er udtryk for tilbedelse af Gud. Det ydre, lydigheden - både i religiøs, moralsk og social adfærd - er altså ikke en *konsekvens* af det indre, troen, men de er to sider af samme sag. Dette hænger bl.a. sammen med, at islam fokuserer mere end kristendommen på dommedag og på de gerninger, der udløser Guds belønning og straf efter dette liv. Derved bliver den enkeltes lydighed mod Guds befalinger, også hvad angår ydre forhold, meget central. Og Koranen, der opfattes som Guds direkte tale til mennesker, indeholder bl.a. regler for, hvordan livet skal leves i dagligdagen - både i det indre og det ydre.

Enheden mellem det ydre og det indre i islam har også at gøre med det helt centrale i islamisk trosliv, nemlig ihukommelsen af Gud i dagligdagen. Flere gange i løbet af dagen ihukommer mange muslimer Gud gennem bøn og gennem vurderinger af, hvad der er halal, og hvad der er haram. Er den mad, man tilbydes hos vennerne, acceptabel ifølge islam? Er tøjet, man gerne vil købe i forretningerne? Når man som kvinde tager tørklæde på, skal det minde om Gud.

Det ydre som en etisk forpligtelse

En sådan forbindelse mellem det indre og ydre udtryk af troen i dagligdagen er ikke foreskrevet i kristendommen. Her er Jesu liv og forkyndelse rettesnoren for, hvorledes man i dagligdagen lever sit liv med andre mennesker. Specielt i den protestantiske kristendom har der været en lang tradition for at lægge vægt på den indre overbevisning - en tradition, der går tilbage til Jesu opgør med jødedommens ydre ritualer og renhedsforskrifter. Det betyder ikke, at det indre og det ydre ikke hænger eller bør hænge sammen for kristne, at troen ikke bør have konsekvenser for den troendes liv. Men det ydre består her ikke i overholdelse af detaljerede regler om familieliv, samfundsindretning, sociale omgangsformer, handelsmoral, påklædning og ydre renhed, men i en etisk forpligtelse, et ansvar overfor medmennesket. Jesus siger netop, at det vigtige ikke er det, der går ind, men det der kommer ud af et menneske (dvs. fra hjertet).

En fælles udfordring

Fælles for kristne og muslimer er udfordringen til at fastholde troens ydre udtryk i fællesskab og ritualer - i et samfund, der er præget af sekularisering og individualisering. Uden troens udtryk i fællesskab og ritualer, bliver det vanskeligt at videregive tro og tradition til de næste generationer. Måske skal vi være åbne overfor, at religiøse fællesskaber kan antage andre former, end vi er vant til.